

# Archeologische begeleiding door amateurs Bakkeveen augustus 2019.



**Locatie: perceel achter de Slotplaats in eigendom van Natuurmonumenten.**

Uitgevoerd door:

Douwe Wedzinga uit Opeinde

Roel van der Brug uit Ureterp

Ondersteuning metaal detector:

Nico van der Brug

Bakkeveen.

Het betreffende perceel is aangepast tot natuur gebied door het gedeeltelijk af te graven. Aan de voorzijde (vanaf de weg bekeken) is een gedeelte dieper uit gegraven, tot in het leemzand. Daarboven twee typen veen, het onderste veenmos en afgedekt door vegetatie veen. Het veen is afgedekt door grond wat enigszins vermengt is met baksteen.



Foto met reststukken baksteen

Dat deed mij vermoeden dat het wel eens opgebrachte grond kon zijn van een mogelijke afbraak ivm. de puin resten.

Dus heb ik contact gezocht met Jan Slofstra, die heeft zich als oud archeoloog verdiept in de lokale middeleeuwse geschiedenis tot en met de vervening.

We zijn daar ter plekke geweest en ook Slofstra was van mening dat het opgebrachte grond kan zijn. Puin komt meestal niet voor in bemesting met stadsafval, scherven en glas daartegen is wel mogelijk. En het puin is door de gehele teelaarde laag heen vermengt, bemesting afval zit meestal hoger.

Jan Slofstra heeft het volgende geschreven:

*De uithof Curia Sanctae Mariae te Bakkeveen is in 1578 (dus vlak voor de reformatie in 1580) door het klooster Mariëngaard geruild met Sierk van Donia tegen een aantal landerijen in het Bild. Het complex is door de staten van Friesland gedeeltelijk gesloopt met het oog op Spaanse plundertochten Friesland in het jaar 1582.*

*In 1622 staan er volgens de geschiedschrijver Winsemius nog maar twee huizen in Bakkeveen, waarschijnlijk op het oorspronkelijke terrein van de uithof. Wanneer op het eind van de 17<sup>de</sup> eeuw de Bakkeveenster vaart gegraven wordt en de verveningen hier beginnen komt het voormalige uithofcomplex in het bezit van Tjaerd van Aylva. Hij laat rond het jaar 1700 het voormalige uithofcomplex (inclusief de restanten van de kapel) slopen om van het puin het Blauhûs aan de vaart te bouwen. Mogelijk is toen een deel van het middeleeuwse materiaal bij de nieuwe Slotplaatspoel terechtgekomen. Later spul is misschien afkomstig van stadsdong uit Leeuwarden (retourvrachten turftransporten).*

*Groet, Jan Slofstra*

Volgens Jan zijn toen ook de betreffende percelen ingericht voor gebruik, nu het wat meer is gedroogd kan je een greppel patroon zien. Zo om de 6 meter is een greppel gegraven tot op het mosveen. Ook deze greppels zijn gevuld met aarde vermengt met stukjes baksteen.



Hier zijn een aantal greppels zichtbaar als stroken aarde door het veen.

Er zijn twee typen veen zichtbaar, bovenste laag is donkerveen voelt hard aan met grof blad en andere resten. Daaronder licht veen wat voornamelijk uit veenmos bestaat.



Wat ook opviel was de hoeveelheid aan scherven, glas etc.

Het oudste stukje glas van een ~drinkbeker wat we tegen kwamen was van 1475 tot 1525.



Op de foto misschien niet duidelijk maar was redelijk goed te determineren.

Zo een oud stukje glas bevestigd dat het van een ouder bewoonde plek komt, dit past weer in het beeld dat de grond van de uithof afbraak afkomstig is.

Dit stukje glas was aanleiding om mijn zoon uit te nodigen met de metaal detector, puur om te kijken of er meer aanwijzingen tevoorschijn komen.

Hij heeft daar meerdere zaken gevonden, door dat hij in Nuis op het Noordelijk Archeologisch Depot werkt was het gemakkelijk de vondsten daar te laten determineren.



Dubbele D-Gesp 16<sup>e</sup> tot 17<sup>e</sup> eeuw.



Dubbele D-Gesp 16<sup>e</sup> tot 17<sup>e</sup> eeuw.



Gesp 17<sup>e</sup> tot 18<sup>e</sup> eeuw.



Fragment versierde gesp, vertint of verzilverd 18<sup>e</sup>-19<sup>e</sup>



Onderdeel sluitgewicht 17<sup>e</sup> – 18<sup>e</sup> eeuw.



Loden blokgewicht mogelijk 17<sup>e</sup> of 18<sup>e</sup> eeuw.



Knoopje 19<sup>e</sup> eeuw.



Iets van lood of tin ??



Versierd gespje 18<sup>e</sup> – 19<sup>e</sup> eeuw



Lood met maat streepjes. Onbekend??



Stukje lood (glas in lood) 15<sup>e</sup> – 18<sup>e</sup> eeuw



Donderbus kogel 1580 – 1650.



Stukjes lood (gewichtjes??).



Wat vergane muntjes en een klein vlinder gespje etc. etc.

Douwe en mijzelf hebben meer naar steentijd materiaal en scherf materiaal gezocht.

Het stukje glas wat al eerder is beschreven was het meest bijzondere.

Later vonden we nog een stukje proto steengoed, dat lag vrij diep in z'n greppelvulling.



Scherf terpenaarde werk met magering van organisch + potgruis.  
Vermoedelijk late IJzertijd tot midden Romeins.  
Dit was ook het enige scherfje uit deze tijd, kan dus ook met bemesting zijn opgebracht.



Roodbakken bord of schaal met resten glazuur laat 17<sup>e</sup> tot vroeg 19<sup>e</sup> eeuw.



Wit bakkend randje met spaarzaam koperglazuur, duidelijk draairibbels  
waarschijnlijk van een beker. Vermoedelijk laat middeleeuws (met twijfel).



Stuk blauw glas met ribbel, luxe vaatwerk. Post-middeleeuws.



Stuk doorzichtig glas met gravering. Luxe vaatwerk. Post-middeleeuws.



Voorbeeld afbeelding.

Stukje groen glas met apart gevormde nop. Dit is een complete nop van een noppenbeker, waarschijnlijk begin 15<sup>e</sup> eeuw. Mogelijk Schafthausen type.



Aan de grote is te zien dat het uit c.a. 1740 afkomstig.



IJzeren knop c.a. 1850 tot 1900.



Een smeltkroes van keramiek, behorende tot het Hessische type.

Dit type is gebruikt van 1500 tot 1799.



Proto steengoed 1200 tot 1280 geproduceerd.

Pingsdorf aardewerk werd bij een temperatuur van 900 tot 1000 graden gebakken. Terwijl het Proto steengoed werd verkregen bij een oven temperatuur van 1000 a 1100 graden, wat een klinkend harde scherf leverde. Hierbij versmelt de matig tot grove zand magering niet volledig, en is deze nog duidelijk als korrels zichtbaar, waardoor de scherf aanvoelt als fijn schuurpapier. Het meest gemaakt tussen 1200 en 1250. <https://sites.google.com/site/determinerenaardewerk/home/steengoed/proto-steengoed>

De eerste reden dat we hier mochten zoeken was om te kijken of er ook steentijd materiaal tevoorschijn komt.

Douwe heeft in het eerste deel een aantal stukjes gevonden maar wat enige twijfel kan oproepen. Het kunnen verdwaalde stukjes zijn.

Niet echt overduidelijk materiaal maar, na afloop van de graaf werkzaamheden toen het iets was uit gespoeld door de regen, kwamen er een paar overduidelijke stukken naar boven. Deze locatie was ook anders dan waar Douwe zijn enkele stukjes vond.



Helemaal achteraan in het midden lagen redelijk geconcentreerd enkele overduidelijke stukken. C.a. twee meter van de achterste rand verwijderd.





Voor en achterzijde kling.



Voor de achterzijde afslag.



Afslag.

Dit betekent ook dat het archeologisch vooronderzoek correct was, door te stellen dat aan de achterzijde van het perceel mogelijk steentijd aanwezig kon zijn.

We hebben dit met plezier gedaan en mocht er weer werkzaamheden zijn in de zelfde omgeving dan houden we ons aanbevolen.

Met vriendelijke groeten,

Douwe Wedzinga

Roel van der Brug

Nico van der Brug.